

Trampské kroniky a cancáky ve sbírkách Etnografického oddělení Národního muzea¹

Jan Pohunek

Tramp chronicles and diaries in the collections of Department of Ethnography of the National Museum in Prague

The article presents a list of Czech tramp club's chronicles and personal diaries from the 1930s up to the 21st century in the collections of Department of Ethnography of the National Museum in Prague. Every entry includes name, inventory number, date, place of origin and description of both appearance and contents of the chronicle. Problems related to use of such sources are also discussed.

Key words:

tramping, Czech tramping, chronicles, diaries, museum collections, National Museum

Etnografické oddělení Historického muzea Národního muzea od roku 2009 spolupracuje se spolkem Naše muzeum, který se věnuje sběru a dokumentaci předmětů a archiválií z trampského prostředí. Na základě této spolupráce je postupně vytvářen fond trampingu, který mapuje trampské hnutí v českém, slovenském i exilovém prostředí. Složení fondu je poměrně pestré, velkou jeho část tvoří ručně vyráběné a zdobené upomínkové předměty (camrátko, placky),² drobná grafika (zvadla, novoročenky) a vložky; zastoupeny jsou ale například i hudební nástroje, větší dřevorezby (vč. totemů), oděvní součásti a tábornická výbava. Část sbírek tvoří rovněž materiály spíše archivní povahy, jako jsou fotografie, korespondence, zpěvníky, časopisy (samizdaty i oficiálně tištěné) a publikace knižního typu.

Fond čítající v současnosti přes pět tisíc inventárních čísel je průběžně dokumentován, zpracováván a výběrově doplňován. Vzhledem k tomu, že zachycuje stále živou a populární tematiku, je předmětem častých výpůjček na výstavy jiných institucí.³

- 1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2017/24, 00023272).
- 2 K typologii trampské drobné výtvarné tvorby viz např. Pohunek, J., Janeček, P. 2013. „Pohlach, cancák, usárna. Tramping pohledem etnologie“. *Dějiny a současnost* 4: 18–21; Pohunek, J. 2011. Kultura trampů. Pp. 65–88 in P. Janeček (ed.). *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*, Praha: Národní muzeum, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy.
- 3 V posledních letech např. výstavy *Trampská abeceda* (Infocentrum Sázava, 2014), *Letí šíp savanou* (Východočeské muzeum v Pardubicích, 2015), *Trampská abeceda* (Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě, 2015), *Trampská abeceda* (Kulturní a informační středisko

Zároveň ale poskytuje pozoruhodnou bázi pro výzkum historie a současnosti trampského hnutí. Výpovědní hodnota jednotlivých sbírkových předmětů je pochopitelně rozdílná; část z nich poskytuje potenciálnímu badateli pouze dílčí údaje (např. informaci o existenci trampské osady v zájmovém regionu ve formě zmínky na upomínkovém předmětu), zejména materiály písemného charakteru ale obsahují velké množství dat použitelných k dalšímu zpracování. Mezi nimi v tomto ohledu zvláště vynikají prameny, které jsou (na rozdíl například od veřejně distribuovaných knih a časopisů) unikátní a původně spíše soukromé povahy. Kromě korespondence jde zejména o kroniky trampských osad a osobní cancáky.⁴

Využití trampských kronik a cancáků jako historického pramene s sebou nese velký potenciál, protože často zachycují trampskou každodennost vybraného období a regionální mikrohistorii, zároveň má ale četná úskalí. Projevuje se zde například skutečnost, že byly psány pro úzký okruh čtenářů, kterým byly mnohé zmiňované reálie na rozdíl od současného čtenáře známé a nebylo je třeba vysvětlovat. Někdy je tak obtížné identifikovat místa, na kterých se událost odehrála, nebo ztotožnit více výskytů jedné obvyklé přezdívky s konkrétní osobou. Dále je třeba si uvědomovat, že existovala řada událostí a okolností, o kterých se do kronik nepsalo, ať už jde o osobní spory a vztahy mezi členy trampské osady nebo (zejména v případě druhé světové války) názory a aktivity, které mohly autory kroniky existenčně ohrozit. Vynechávání záznamů je také charakteristické pro trampské osady ve fázi útlumu nebo zániku. U kronik, které obsahovaly vlepené či vložené materiály, někdy došlo před předáním do muzea k jejich částečné ztrátě a smysl původního sdělení doprovázejícího zápis tím může být zkreslen. Osobně se mi při detailní práci s prameny tohoto typu osvědčilo užívat k evidenci marginálních a zpočátku nejasných informací, které se mohou později propojit s kontextem uváděným v jiném prameni (např. seznam účastníků akce, data doložené existence osad apod.), pomocnou evidenci ve formě relační sémantické databáze, která slouží zároveň jako rejstřík.⁵ Takový postup je ale poměrně časově náročný.

Následující komentovaný seznam shrnuje aktuálně dostupné trampské kroniky a cancáky ve fondu trampingu Etnografického oddělení Národního muzea, které již prošly 2. stupněm evidence. Do seznamu jsou zahrnuty i vázané osadní časopisy, které vycházely pouze v jednom výtisku a měly fakticky charakter kroniky, nezačleněny jsou naopak tištěné „kroniky“, které měly charakter publikací (byť třeba samizdatových) vydaných ve větším počtu kopií. Seznam je řazen chronologicky podle data založení kroniky či cancáku.

---

v Lomnici nad Popelkou, 2016), *Tramping a skauting v Senátu* (Senát ČR, 2016), *Ze všedního dne za romantikou — tramping v jižních Čechách* (Prachatické muzeum, 2017), *Tramping v proměnách času* (Muzeum T.G.M. v Lánech, 2017).

4 „Cancák“ je termín používaný v rámci trampského hnutí pro soukromý zápisník mající charakter památníku či deníku.

5 Konkrétně jde o databázi Segrada určenou přímo pro historiografickou práci, jejímž autorem je Maximilian Kalus: <https://segrada.org>.

Kronika T. O. Zlatá hvězda Třebíč

Inv. č.: H4-T-5025

Datace: 1931–1934, doplňky 1962 a 1969

Hlavní popisované oblasti: Třebíč, povodí Jihlavy u Dalešic

Původ: prostřednictvím spolku Naše muzeum poskytl spolu s několika dalšími předměty Jura Mastný — Flek z Třebíče, člen T. O. Papírníci a syn jednoho z původních členů osady Zlatá hvězda.

Popis: Kronika je tvořena linkovaným sešitem o 180 stranách, svázaným do pevných kartonových desek překrytých modrým papírem, místy potrhaným. Je psána ručně, autoři zápisů se střídali. Text je doplněn kresbami a fotografiemi ve formě kontaktních kopií a vlepenými výstřižky z dobového tisku. Sešit sloužil jako *cancbuch*, do kterého měly být zapisovány zprávy o činnosti osady, ne vždy se ale podařilo doplňovat zápisy v plné míře a včas.

Charakteristika osady: Osada Zlatá hvězda byla založena koncem června 1931 skupinou kamarádů z Třebíče, z nichž někteří měli dřívější zkušenosti s trampíngem z jiných regionálních osad či Brna. V roce 1931 měla 11 členů, z toho 3 dívky, za zmínku stojí, že jejich přezdívky byly prakticky výlučně tvořeny anglickými křestními jmény a dá se tedy uvažovat o tom, že většina přezdívek byla vytvořena uměle při vzniku osady.

Osada nebyla specificky vyhraněna (např. sportovním směrem) a neměla vlastní chatu. Obvykle jezdila na vandry do údolí Jihlavy v oblasti Dalešic, kde tábořila, koupala se nebo se věnovala rekreačnímu sportu (běh, fotbal, volejbal). K oblíbeným cílům výletů patřily i hradní zříceniny. Na místo se členové zpravidla dopravovali pohromadě, vlakem a pěšky, přičemž často vyjížděli poměrně brzy, zhruba kolem páté hodiny ranní. Zmiňováno je i občasné využití jízdních kol, později měli zřejmě alespoň občas k dispozici i automobil. Schůze pořádali obvykle v restauraci trebičského hotelu Žanda. S ostatními trampy v oblasti byli v kontaktu, ale nespolupracovali nijak intenzivně.

Počet členů se průběžně měnil, ovlivňovaly ho zejména odchody jednotlivých osadníků na vojenskou službu, svatby nebo na studia. K postupnému rozpadu osady došlo v roce 1934, někteří členové se také přiklonili k jiným trampským partám nebo mládeži národních socialistů. Většina osadníků se opět setkala na vzpomínkových sešlostech v letech 1962 a 1969. Člen osady Jan Habrda — Ralf byl během druhé světové války členem odbojové sítě radioamatérů navázaných na NKVD a byl 16. 8. 1943 popraven v Berlíně-Plötzensee.⁶

Časopis S. O. B. osada White River

Inv. č.: H4-T-4676

Datace: 1934–1936

Hlavní popisované oblasti: Údolí Bílého potoka u Veverské Bítýšky

Původ: předal spolek Naše muzeum, z. s.

Popis: Kronika je tvořena deseti čísly osadního časopisu psaného původně na stroji v jednom exempláři a později svázaného do jedné knihy v pevné světlemodré vazbě

⁶ http://www.trebic.cz/html/zm_programy/2012/zm08/usneseni/prilohy/2013272996/Jan%20Habrda%20-%20zivotopis.pdf.

formátu blízkého A4. Časopis vycházel nepravidelně. Dokumentuje život tramské osady White River, kromě popisu činnosti obsahuje i řadu básní, povídek, písňových textů, profilů členů osady a vlepených fotografií. Časopis měl užší redakční kruh, přijímal ale i příspěvky od ostatních členů. 236 potištěných stran (psáno pouze na liché). *Charakteristika osady:* Spřátelené osady Bílého potoka byly založeny 25. 11. 1934 na Bílém potoce u Veverské Bítýšky osadami Osmahláci, Margaretta, Wood Boys a White River, které měly v údolí celkem pět chat. Důvodem založení spolku bylo oživení trampingu v oblasti a pořádání společných kulturních akcí. „Nebude se moci říkat, že trampové jsou nárůdek nekulturní, co se chodí na osadu jen vyválet, pro případ jen ožrati. Alespoň ne o členech SOBu,“ píše se v úvodu kroniky. Personální složení S. O. B. bylo pestré, někteří z členů patřili mezi první trampy na Brněnsku a od poloviny 20. let jezdili do povodí Svatky, mimo jiné na známé tábořiště zvané Rokle. Mezi osadníky byly i dívky, obvykle partnerky některých trampů, část z nich v rámci osadního života vystupovala dosti aktivně.

S. O. B. se považovaly za nepolitický spolek, v časopise se objevuje kritika politizace trampingu. Pro místní tramskou i netramskou veřejnost pořádaly v prvních letech činnosti časté kulturní a sportovní akce (veřejný potlach, vystoupení osadního pěveckého souboru, amatérské divadlo), které sloužily jako zdroj financí pro společnou kasu i k propagaci trampingu a jeho představení v dobrém světle. Osadníci se také přátelili s rodinou Veselých z blízkého statku. Někteří z členů na vlastní pěst aktivně cestovali po Evropě.

V letech 1935 až 1936 činnost S. O. B. postupně upadla, původní společné vzepětí se nepodařilo udržet. Jednotlivé osady zůstávaly aktivními a pořádaly různé dílčí akce, spolek, který je sjednocoval, byl ale rozpuštěn a vydávání časopisu skončilo.

Kroniky T. O. Veselé mláďí

Inv. č.: H4-T-01000, H4-T-01001, H4-T-01002

Datace: 1942–1944

Hlavní popisované oblasti: Praha — Břevnov, Brdy — Hřebený

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s., poskytl Zuzana Maťáková a Marie Reinischová z Prahy.

Popis: Kronika je reprezentována třemi svázanými ročníky osadního časopisu *Tramp osady Veselé mláďí*, který byl vydáván v jednom exempláři pro potřeby osady s měsíční periodicitou. Jednotlivé svazky mají formát A5 a 150, 282 a 254 číslovaných stran. Takřka výhradním autorem je Ludvík Vogt (Luftík, Lufty Westmon, Zálesák; nar. cca 1923, zemřel 3. 7. 1968). Zápisy jsou psány na stroji, doplněny dekorativními nadpisy a fotografiemi a bohatě ilustrovány kolorovanými kresbami. Kromě popisu akcí obsahuje kronika i poezii, anekdoty, přehledy osadní administrativy, vzpomínkové zápisy a povídky.

Charakteristika osady: Vznik osady se datuje k listopadu 1939, kdy se v restauraci Na Bídě sešli bývalí členové osad Mláďí a Zlatý západ a několik dalších jednotlivců z Prahy– Břevnova. Oficiálně byla založena 17. 1. 1940 pod jménem Veselá bída, název byl ale brzy shledán nevhodným, mimo jiné proto, že v kinech běžel stejnojmenný film. Osada se proto přejmenovala na Veselé mláďí. Členy byli chlapi i děvčata, postupně se rozrostla na více než 40 osob. Rovněž utvořila vlastní pěvecký sbor, který

se účastnil veřejných vystoupení a soutěží. Velký počet členů postupně vedl k ústupu tramského charakteru spolku a nárůstu sporů mezi členy, zvláště po spojení s osadou Tuláci Savany. Došlo ke vnitřnímu konfliktu, při kterém se osada rozdělila na tři tábory, až nakonec začátkem roku 1941 počet členů klesl na deset jedinců, kteří se vrátili k ortodoxněji pojímanému trampingu. I tato zmenšená parta si nadále udržela hudební soubor v podobě tříčlenného pěveckého tria. Podílela se také na tramských sportovních přeborech (volejbal, stolní tenis, lehká atletika).

Na vandry jezdilo Veselé mládí zpočátku do okolí Skochovic, ve druhém roce se osada začala soustředit na brdské lesy. Členové spali ve stanech a pod širákem na tramských campech. Po zákazu vstupu do lesů a vyhlášení stanného práva jezdila osada alespoň na camp „Na Mastňáku“ zřízený na pozemku šerifova otce ve Svinařích, v následující sezóně se vrátila k již dříve navštěvovaným Senohrabům. Občas zavítala i na Kačák nebo na Jizeru. Události po roce 1944 kronika neuvádí, doba zániku osady není zřejmá.

Kronika představuje výjimečný vhled do každodenního života tramské osady za Protektorátu. Dobové události se v ní odrážejí spíše nepřímě (omezení možných aktivit, odjezdy totálně nasazených členů), jen místy jsou kritizovány např. výroky českého fašistického tisku proti trampům.

Kronika Smolařů

Inv. č: H4-T-2365

Date: 1942–1947, 1967

Hlavní popisované oblasti: Českobudějovicko

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z.s., fond František.

Popis: Kroniku tvoří řemeslně vázaná kniha v pevných deskách o rozměrech 35 × 22 cm. Listy jsou nelinkované. Kniha je popsána jen zčásti, zápisy jsou shrnující. Text je psán perem, doplněn kolorovanými ilustracemi.

Charakteristika hudební skupiny: Pěvecký sbor Smolaři založili čtyři žáci Živnostenské pokračovací školy v roce 1942. Od začátku hráli tramské písně a jezdili na výlety do Holubova na učňovskou chatu v Římově. Původně si říkali Kvarteto UB, název Smolaři přijali v roce 1943 během účinkování na zábavné přestávce fy. Baťa. Od roku 1944 komplikovalo činnost souboru totální nasazení některých členů, po válce pak vojenská služba. Koncem války si za pomoci spřátelené osady Texas pořídili Smolaři chatu Idaho, oblíbeným hostem zde byl nestor jihočeského trampingu Josef Straka — Bill Cody. Kolem roku 1947 počet chat obývaných členy souboru vzrostl. Často vystupovali v jihočeském rozhlase. Po roce 1947 následují v kronice již jen dva zápisy z roku 1967, které mají formu blahopřání Smolařům od přátel vč. Tonyho Hořínka, Kapitána Kida, T. O. Zlatý klíč a dalších.

Kroniky T. O. Toronto Brno

Inv. č: H4-T-4668, H4-T-4673

Date: 1951–1953

Hlavní popisované oblasti: Brno, Moravský kras, širší okolí Brna

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z.s., poskytl Jiří Procházka — Jura Cancák z Brna, významná osobnost brněnského trampingu a jeden z členů osady.

Popis: Kronika je reprezentována knihou pokrývající roky 1951 až 1952 (H4-T-4668), která má 116 částečně popsaných stran v pevné červené vazbě, a navazujícím sešitem tvořeným volnými listy, který má celkem 44 popsaných stran (H4-T-4673). Zápisy jsou psány ručně, bohatě ilustrovány humornými kolorovanými kresbami a občas doplněny fotografiemi. Autorem zápisů je Jiří Procházka — Jura Cancák, v době existence osady přezdívaný Sandy.

Charakteristika osady: Osada Toronto byla založena v prosinci 1951 jako stanařská, byla druhá toho jména v Brně. Zpočátku měla pět členů, dva ale brzy odešli a další jednotlivci byli občas přijímáni. Dívky nebyly v osadě zastoupeny, členové se ale kontaktům s nimi rozhodně nevyhýbali. Osada jezdila na vandry na Bílý potok, na Šárku u Veverské Bítýšky, kde si půjčovala chatu, na Doubravník u Tišnova, na Oslavku nebo k rybníku Sykovec ve Žďárských vrších, občas využívala i jízdní kola. V údolí Říčky se členům později podařilo najmout jednoduchou chatu od p. Kocmanové, na místo pak jezdili pravidelně. Po stížnostech na hluk od okolních chatařů byli z této chaty ale v dubnu 1953 vypovězeni.

Osada se rozpadla 31. července 1953 pro obecný nezájem o činnost, dva z jejích členů (autor kroniky a jeho kamarád Danny Pumpa) následně založili T. O. Silver Cruz (rozpadlou roku 1954) a poté T. O. White Bone (zanikla kolem roku 1955). Nakonec se stali členy T. O. Pavouk.

Širší okolnosti 50. let, kdy byl tramping částečně v útlumu a kdy se k němu stávající režim stavěl antagonisticky, kronika nijak výrazně nereflektuje, je ale dobrou sondou do života tehdejších mladých trampů včetně drobných výtržností, kterými si zpěstrovali vandry (např. „Ve vlaku jsme neměli co dělat, tak jsme prošli celým vlakem a obtěžovali cestující“, nebo občasný lesní, polní a říční pych), na jedné straně a snahy o udržení čistšího tramského stylu na straně druhé (např. nechuť ke zpaďouření starých chatařů, vyhýbání se prostým písňím).

Tramp Book osady Neptun, Gold Klondyk, Sergeant a Hobo

Inv. č.: H4-T-4093

Datace: 1960–1971

Hlavní popisované oblasti: jižní okolí Prahy

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s.

Popis: Kroniku tvoří řemeslně vázaná kniha se značně opotřebovanou vazbou o rozměrech 34 × 22,5 cm, 160 stran. Na titulní straně je upevněna plechová šerifská hvězda s nápisem SCHERIFF T.O.P. OSADA NEPTUN. Pod ní je rytím do desek načrtnut obrys domovenky a nápis „Tramp book“. Listy knihy jsou linkované způsobem, který naznačuje původní určení k vedení účetnictví nebo jiné podobné činnosti. Zápisy jsou prováděny ručně inkoustem, v knize je řada vlepených a do rožků založených kontaktních fotografií formátu 6 × 9 a 6 × 6 cm; řada zápisů z akcí je psána formou poznámek k fotografiím. Místy je text i ilustrován jednoduchými kresbami s kovbojskými motivy. Kromě fotografií a popisů akcí jsou na některých stranách uvedeny i zálesácké znalosti (indiánské písmo) nebo výpisky z díla Boba Hurikána. Občas, zejména ke konci knihy, jsou v kronice vlepena i zvadla.

Charakteristika osady: Osada Neptun byla založena v roce 1958 partou kamarádů z Prahy. Na podzim 1960 přijala i několik děvčat a začala se postupně rozpadat. Po

několika silnějších hádkách se odtrhlo 10 členů a založili novou osadu Gold Klondyk. Osada jezdila zejména do Bojovského údolí a jinam do okolí soutoku Sázavy a Vltavy, měla kontakty i s trampy z jiných oblastí Čech a z Brna a po roce 1960 počala navštěvovat jejich potlachy. Občas zajížděla i na Kokořínsko, do Českého ráje, na Židovu strouhu a do dalších vzdálenějších oblastí, o letní dovolené 1961 strávila také týden na Slovensku. V zimě byly osadní aktivity zpočátku omezeny, na přelomu let 1962 a 1963 se ale objevily první větší zimní vandry a Gold Klondyk začal být aktivnější na Brdech. Fungování osady bylo komplikováno odchody členů na vojenskou službu a navazováním partnerských vztahů s dívkami. V roce 1963 tak vystoupil dlouhodobý člen Dawson, který spolu s Čertící založil T. O. Sergeant, a pokračoval v psaní kroniky za tuto osadu, později pak za osadu Hobo.

Kronika je zajímavým pramenem z doby zrození silné poválečné generace brdského trampingu.

Žabáčkův cancák 1962

Inv. č.: H4-T-00213

Datace: 1962

Hlavní popisované oblasti: Praha, střední Povltaví

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s. poskytl Zdeněk Schenk — Žabák. *Popis:* Čtverečkový sešit formátu A6, v červené vazbě, 34 popsaných stran, opotřebený. Obsahuje převážně zápisy od ostatních trampů, se kterými se majitel setkal, často doplněné věnováním nebo kresbou. Skladbou zápisů má blíže k památníku než k deníku.

Obsah: Cancák patřil otci dárce, trampovi Antonínovi Schenkovi — Žabáčkovi. Obsah dokládá kontakty s řadou dobových trampských osad a představuje i zajímavý přehled navštívených míst, vzhledem ke stručné povaze zápisů je ale jeho informační hodnota jinak poměrně malá. Přesto jde o pozoruhodný dobový dokument.

Žabáčkův cancák 1962–1971

Inv. č.: H4-T-03661

Datace: 1962–1971

Hlavní popisované oblasti:

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s. poskytl Zdeněk Schenk — Žabák. *Popis:* Čtverečkový sešit formátu A6 v popraskané tmavé vazbě, 250 stran, jen část popsaná, opotřebený. Obsahuje převážně zápisy od ostatních trampů, se kterými se majitel setkal, často doplněné věnováním nebo kresbou. Skladbou zápisů má blíže k památníku než k deníku. Na vnitřní straně předsádky je vlepena skautská lilie, na patitulní straně je barevný znak T. O. P. Darfor s dalšími lilii a jménem Žabáček. Na další straně jsou fotografie — dva trampové u jídla a skalní stěna — a nápis Žabáčkův cancák. V cancáku jsou vloženy dva lístky s makarónským česko-německým textem písně *Nešťastný šafářův dvoreček a list ginga*.

Obsah: Cancák patřil otci dárce, trampovi Antonínovi Schenkovi — Žabáčkovi. Ze zápisů známějších dobových osad je možné zmínit T. O. 13, T. O. Tuláci severu nebo T. O. Fort Adamson. Zápisy jsou rozmístěny chronologicky víceméně náhodně, spadají do let 1962 až 1971. Časté je kreslení domovenek trampských osad. V textu jednotlivých

věnování se mísí převážně poetické apely na přátelství a popisy přírody. Na konci cančáku je krátký adresář a otisky razítek „Oblastní velitelství Junáka Mariánské lázně.“

Kronika T. O. Uragan

Inv. č.: H4-T-2452

Datace: 1968–1970

Hlavní popisované oblasti: Brno — Řečkovice, okolí Brna

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s., poskytla Jindřiška Kučerová z Brna.

Popis: Kniha v pevné vazbě se zlatým raženým písmem, názvem osady a motivem Brna. Formát A4, dopsaná cca pouze do 1/3 rozsahu (80 popsaných stran). Většina zápisů je provedena propisovací tužkou či tuší a doplněna kresbami vyvedenými rovněž propisovací tužkou, obyčejnou tužkou nebo tuší, místy kolorovanými pastelkami. Na některých místech jsou vloženy či vlepeny fotografie či zvadla, některé ale chybí. *Charakteristika osady:* Osada byla založena 12. 7. 1968 v pivnici u Štěpánků, v době založení měla osm členů, z toho jednu dívku. Později počet členů o něco vzrostl. Na vandry jezdila osada do širšího okolí Brna — do povodí Oslavky, Svratky, Libochovky a Bobruvky a do Moravského krasu. Udržovala kontakt s ostatními brněnskými a moravskými trampskými osadami (T. O. Tornádo, T. O. Hvězda jihu, T. O. Beduin, T. O. Zubří, T. O. Klondyke Třebíč, T. O. Rowers, T. O. Farewell a další) a navštěvovala jejich potlachy. Poslední zápis je k 20. — 30. 8. 1970, proč kronika nepokračuje, není uvedeno.

Kroniky Hebronu

Inv. č.: H4-T-2173, H4-T-2174, H4-T-2175

Datace: 1970–1974 s občasnými exkursy do minulosti

Hlavní popisované oblasti: Brdy — Hřebený, Čechy

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s., poskytl Stanislav Zienert — Medvěď z T. O. Bandoleros, Praha.

Popis: Trojice knih v pevné vazbě. Formát A4, desky jsou zdobeny koženými motivy. Kronika je psána a ilustrována ručně různými technikami, obsahuje četné vlepené pohlednice, dopisy, zvadla, fotografie, svatební oznámení, výstřižky z tisku apod. První svazek (H4-T-2173, cca 260 stran — přesný počet stran závisí na způsobu započtení vložených materiálů) pokrývá konec roku 1970 a část roku 1971, druhý (H4-T-2174, cca 260 stran) září 1971 až září 1973 a třetí (H4-T-2175, cca 260 stran) dobu do září 1974. Kroniky jsou údajně⁷ jen torzem celkového souboru, který zahrnoval podstatně větší počet svazků dokumentujících život autorů.

Charakteristika osady: Kroniky byly při darování z. s. Naše muzeum označeny jako kroniky osady Hebron, v nich samotných se ale označení T. O. Hebron nevyskytuje, i když autoři na stejnojmenný brdský camp jezdili. Text je dílem partnerského a později manželského páru Jany Nechvátalové — Jenky, roz. Mrázové, a Karla Horáka — Ježka. Popisovány jsou i aktivity blízkých přátel této dvojice tvořících jakousi neformální partu, hlavní těžiště dokumentu ale spočívá v životě obou autorů.

⁷ Pavlína Distlová, ústní sdělení, červen 2016.

Ježek a Jenka byli aktivními trampy, tramping představoval jejich hlavní volnočasovou aktivitu a způsob sociálního vyžití. Na vandry, obvykle nepostrádající společenský rozměr, vyjížděli po celých Čechách a byli v kontaktu s řadou významných osobností trampského hnutí 70. let, jako například básníkem a publicistou Stanislavem Zárybnickým — Houlou, publicistkou Pavlínou Brožkovou — Brochesovou, hudebníkem Janem Čapkem — Kristákem, zakladatelkou soutěže Trapsavec Vlastou Štefanovou — Briggi, spisovatelem Jaromírem Hlavatým — Juanem a dalšími.

V dobovém kontextu jsou zajímavé zmínky o vztazích s policií, kritický popis činnosti Jack London Clubu, informace o smutečních setkáních na paměť trampských odbojářů na Zlatém dně nebo z mimotrampských témat i zasílaná korespondence čs. námořníka. Obecně poskytují kroniky pozoruhodný vhled do trampské každodennosti začátku 70. let.

Křížákův cancák

Inv. č.: H4-T-00916

Datace: 1975–2004

Hlavní popisované oblasti: Brdy, obecně Čechy

Původ: poskytl Petr Kříž — Křížák (Bylinka).

Popis: Ručně vázaná kniha o rozměru desek 19 × 15 cm. Desky jsou potaženy kožešinou a vyzdobeny osmiúhelným ornamentem s okrajem z plechu a vnitřním X ze zdobených kožených pásků. 112 stran. Uvnitř jsou četné nechronologicky řazené zápisy památníkového typu, ilustrace, vlepené fotografie, výstřižky z tisku, písňové texty, vstupenky, zvadla a další materiály. Část je vložena jen volně.

Obsah: Cancák dokumentuje trampský život Petra Kříže — Křížáka přezdívaného též Bylinka. Střídání zápisů z různých období a vyhotovených různou technikou vytváří dojem pestré koláže, skládající dohromady obraz jednoho trampského života.

Žabákův cancák 1982–1983

Inv. č.: H4-T-00521

Datace: 1982–1983

Hlavní popisované oblasti: Praha, Českosaské Švýcarsko a okolí

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s. poskytl Zdeněk Schenk — Žabák.

Popis: Linkovaný sešit formátu A5, v černých deskách, 154 popsáných stran. Psáno ručně, propisovací tužkou, doprovázeno jednoduchými ilustracemi pastelkami. Kromě popisu akcí obsahuje i výpisky se zálesáckou a foglarovskou tematikou — charakteristiku woodcrafterské organizace, kreslené kartičky za ulovené bobříky a informace k jejich plnění, skautské symboly, indiánské znaky, typy uzlů apod. Zajímavostí je vlepené předvolání Žabákova otce na národní výbor kvůli zaplacení pokuty za přestupek spojený se synovým nocováním v CHKO a obdobné rozhodnutí o sankci za rozdělování ohně v lese. Celkově se cancák pohybuje na hranici mezi osobním deníkem a ručně vyráběnou zálesáckou příručkou.

Obsah: Cancák patřil dárci Zdeňkovi Schenkovi — Žabákovi, v době založení přibližně sedmnáctiletému. Líčí jeho první vandr v květnu 1982 do Českosaského Švýcarska a další výpravy vykonané s malým počtem kamarádů. Popisováno je i setkávání s ostatními trampy nebo členy jiných blízkých organizací (hnutí Brontosaurus).

Zachycuje život nejmladší generace trampů začátku 80. let, silně ovlivněný foglarovskými a dalšími tématy.

Žabákův cancák 1983

Inv. č.: H4-T-3662

Datace: 1983

Hlavní popisované oblasti: severní a střední Čechy

Původ: Prostřednictvím spolku Naše muzeum, z. s. poskytl Zdeněk Schenk — Žabák.

Popis: Čtverečkový sešit formátu A5, v šedých gumových deskách, 154 stran (popsaný obvykle jen liché). Na vnitřní straně předsádky nakreslena skautská lilie. Skladba zápisů je památníková — vpisky s věnováním a kresby od ostatních trampů. Časté jsou básničky, citáty nebo aforismy. Vloženy jsou list ginga a rozmazaná fotografie trampa ve skalách.

Obsah: Cancák patřil dárci Zdeňkovi Schenkovi — Žabákovi, v době založení přibližně osmnáctiletému. V zápisech se často objevují tematika skal, upomínání na dobré povahové vlastnosti (čestnost, přátelství) a úvahy o životě či vztahu k přírodě.

Do budoucna je možné očekávat, že se seznam ještě rozšíří — v rámci budování fondu trampingu patří právě kroniky mezi prioritní akvizice; jde ostatně o cenný, a přitom poměrně ohrožený typ pramene, který se po zániku osady či úmrtí majitele často ztrácí. U žijících osad, které ze zcela pochopitelných důvodů své kroniky do muzejních sbírek věnovat nechtějí, je z hlediska muzeí a dalších paměťových institucí, které se tématem zabývají, vhodné usilovat alespoň o svolení k pořízení digitální kopie.